

PELAI PAGÈS

«Nin tenia clar que la dreta catalanista prioritza els seus interessos socials per sobre dels nacionals»

Pelai Pagès i Blanch (1949, Sant Pere de Pescador, Alt Empordà) és professor titular d'Història Contemporània a la Universitat de Barcelona. Bona part de la seua carrera acadèmica l'ha dedicat a estudiar i divulgar la figura d'Andreu Nin (1892-1937), el líder del Partit Obrer d'Unificació Marxista que va ser liquidat per l'estalinisme. Ara, Edicions 3i4 ha publicat 'Catalunya, la qüestió nacional i el dret d'autodeterminació', un conjunt de textos d'Andreu Nin, editats per Pelai Pagès, que reflecteixen les reflexions que va fer Nin al llarg de la seua extensa carrera política que, tot i ser ben variada, va tenir un denominador comú: la defensa del dret d'autodeterminació de Catalunya.

Per Manuel Lillo / @lillousechi

D'entre totes les particularitats polítiques d'Andreu Nin, la seua postura pel que fa a la qüestió nacional és de les més recordades? O no tant?

—Nin és d'aquells dirigents polítics que va defensar el tema nacional durant tota la seua vida. Justament, un dels seus llibres més importants, *Els moviments d'emancipació nacional*, encara s'està publicant. El nacional és un tema molt vinculat al personatge que, potser, també se'l recorda per altres coses, però ho va tenir ben clar des de sempre.

—Nin desmarcava els trets etnogràfics i els històrics —en el sentit més essencialista del terme— de la idea de nació predominant a principis del segle XX. Era una idea progres-

sista, si la situem en aquell moment?

—En un article de 1926 fa un repàs de la història de Catalunya molt interessant si tenim en compte l'any en què el va escriure. És un article que, quan la policia francesa el va detenir a París, li'l van requisar. Hi fa un repàs de la història de Catalunya per explicar per què surt el nacionalisme a finals del segle XIX i a inicis del XX. Per a ell, la història té una funció i una justificació importants. També els trets, no els ètnics, sinó els culturals.

—Plantejaments nacionalistes de polítics coetanis, com ara Enric Prat de la Riba, tenien més influència germànica. Per això pregunte si les de Nin eren, en aquest sentit, tesis més progressistes.

→

→ —Es pot considerar progressista. Una mica perquè es fonamenta molt en les posicions de Lenin a partir, sobretot, del seu pas per Moscou i la Unió Soviètica, quan Nin les assimila en el sentit que defensa el dret a l'autodeterminació dels pobles i les nacions de manera implacable.

—La visió nacional del líder del POUM, va arribar a incomodar el PSUC o el catalanisme més conservador?

—Jo diria que, segurament, no. El POUM sempre va defensar el dret a l'autodeterminació, però amb la perspectiva que a l'Estat espanyol calia implantar el model de la Unió Soviètica. Per a Nin calia anar cap a una unió de pobles lliures, cap a una Unió de Repúbliques Socialistes Ibèriques. Dic cap a una unió de pobles lliures perquè l'URSS es va dissoldre de manera constitucional, en tant que la Constitució del país determinava que aquella unió era lliure. Hi va haver un moment, fins i tot, que Nin va discrepar amb el seu gran amic de tota la vida, Joaquín Maurín (1896-1973), quan aquest, a començaments de la República, es va manifestar a favor de la independència de Catalunya. Nin era més partidari d'anar cap a una unió lliure, que admetia el dret a l'autodeterminació. Aquestes idees les va defensar sempre. Fins i tot quan va militar al PSOE, quan va generar una polèmica important amb un dels dirigents socialistes a Catalunya, Antoni Fabra i Ribas (1879-1958). Com a socialista, Nin pensava que l'emancipació social havia d'anar acompanyada de la nacional, tal com es reflecteix en alguns dels articles inclosos al llibre.

—Nin es desmarcava de la Lliga Regionalista i feia una crida als “nacionalistes i republicans” per “arrabassar la bandera catalana dels que la menyspreen”. Aquestes proclames, van arribar a tindre algun efecte?

—No t'ho sabria dir. Nin tenia molt clar que la drete catalana, per molt catalanista que fos, sempre prioritzava els seus interessos socials sobre els nacionals. Això es va posar de manifest durant la crisi del 1917 i després amb l'esclat de la Guerra Civil. Francesc Cambó va passar tota la seva fortuna a Franco perquè guanyés la guerra. Això Nin ho tenia molt clar: la drete mai no faria bandera única del tema nacional, sinó que el subordinaria sempre als seus interessos socials. I així va passar.

—Nin també va defensar que les “regions compreses sota la denominació de terres catalanes”, els Països Catalans, entraren “sens dubte a formar part d'una Catalunya autònoma i independent”. Per què altres polítics i partits catalanistes no van fer aquesta aposta?

—El tema dels Països Catalans tot just es plantejava en aquell moment. Nin ho va tenir molt clar: si la nació és la cultura i la llengua, hi ha d'haver una confluència clara entre els distints

PRATS I CAMPS / ARXIU

territoris de parla i cultura catalanes. Per tant, Nin ho planteja en un moment que pràcticament no ho proposava ningú als Països Catalans —tot i que el terme era anterior, si bé més a nivell teòric que polític.

—I per què Nin ho va plantejar i no ho van fer altres forces polítiques amb més presència al Principat?

—D'entrada, va faltar que a Catalunya l'autonomia fos una realitat. Ara ja no ho recordem, però la campanya contra l'Estatut i contra Catalunya que hi va haver el 1931 i el 1932 va ser brutal. Tenim presents les campanyes actuals, però llavors hi va haver fins i tot una campanya de boicot als productes catalans, amb cartells inclosos. I hi van participar des de la drete més rànica fins al PSOE. Personatges intel·lectuals com ara Miguel de Unamuno va fer una campanya brutal contra el català. I era un intel·lectual de primer nivell! L'Estatut es va aprovar a correuita després de l'intent de cop d'estat de José Sanjurjo a Sevilla el 1932. I si es va aprovar era perquè Catalunya era una garantia per a la República: aquí hi havia més republicans que en cap altre lloc de l'Estat. Però la situació era precària com per voler anar més enllà.

—Era injust Nin quan definia el moviment nacionalista basc com a reaccionari?

—A Euskadi tot va anar una mica més endarrerit. Entre altres raons perquè el PNB era un